

Slavnosti cibulek, slavnosti mrkviček

Jiří Andrs, CSPK **FENOMÉN**

Když jsem si před pěti lety pořizoval zahrádku v kolonii, bylo společenské vnímání fenoménu zahrádkářství – zejména mezi mojí generací – trochu jinde, než je dnes. Pamatujete? Není to tak dlouho. Ještě před pár lety bylo zahrádkaření mnoha lidmi kolem bráno jako pohrobek upoceně normalizační každodennosti, jako podivný přežitek a opovržením hodná brzda na cestě k dokonalé spektakulární utopii amerického stříhu.

Pak se ale začaly dít věci, které s tímto rozšířeným způsobem nahlížení

na zahrádky docela zatočily. Jakmile dorazil do Česka, začal se všude kolem pomalu ale jistě prosazovat trend kvalitního způsobu stravování

**DIY – Do it yourself
aneb Vezmi si montérky,
lopatku, hrabičky
a vypěstuj si česnek,
upeč třeba chleba,
postav třeba zeď.**

a potravinového samozásobitelství. Jeho expanze mezi mladšími generacemi byla nejspíš tak rychlá a úspěšná také díky zřetelné spojitosti s filozofií DIY. Hospodářská krize tomu všemu pomohla spí-

še než skutečnou nouzí tím, že spolu s ní vstoupila do veřejného prostoru diskuze o tom, jak celý ten globální potravinový trh vlastně (ne)funguje. Pojmy jako „farmářský trh“ nebo „český česnek“ byly na jednu ke slyšení podezřele často. Tehdy se také začal ve veřejném prostoru prosazovat poměrně nový, „revizionistický“ způsob psaní o zahrádkářských koloniích. Články jako např. Mladí muži z kolonií (Týden, 2011), výstava Pražské zahrádkové osady (Staroměstská radnice, 2013) nebo např. celé tematické číslo A2 nazvané Nové formy zemědělství (2013) to řekly natvrdo: zahrádky tu byly dávno před socialismem, na Západě jsou stejně rozšířené jako na Východě, věnuje se jim pestrá směs lidí (nejenom komunisté v důchodu), patří ke zdravému životnímu stylu, skvěle se v nich relaxuje a dokážou být fakt cool. Bylo zkrátka čím dál tím zřejmější, že u mladších generací ve věci nazírání na fenomén zahrádkářství v posledních letech probíhá diskurzivní obrat. Jednu otázku jsem ale při všem tom revidování našeho pohledu na zahrádky postrádal: Co má ta pestrá lidská společnost, jež se dnes na zahrádkách potkává a jejíž přístupy k zahrádkaření se tolik liší, společného s poezií?

Zahrádky se v našich zeměpisných šířkách začaly objevovat už před více než sto lety a samozřejmě se o nich už tehdy mluvilo. Začněme u Karla Čapka, který o tomto fenoménu napsal jedno z nejslavnějších pojednání. Zahradníkův rok (1929) je tak známý, že asi nemá význam jej znovu popisovat. Všimněte si jen, až se vám zas jednou dostane tato knížka do ruky, jaké mohutné impulzy dostává pověstná košatost Čapkova jazyka právě v souvislosti s popisem svým způsobem vášnivého vztahu mezi pěstitelem a jeho zahrádkou. To nemohlo být způsobeno jen literárním šarmem našeho národního velikána, na tom muselo něco opravdu být. Vždyť Karel Čapek byl nejenom spisovatelem a zahrádkářem, ale také bystrým pozorovatelem života a jeho cvrkotu.

Pouze z pozorovatelských pozic naopak vycházel o něco později básník Ivan Blatný, jedno z es ortenovské generace.

Ten ve své básni Hezká procházka (1940) popsal svůj dojem ze zelinářských zahrad takto:

...Velmi vás miluji
pro tu tajemnost kroků a stálého šepotu,
pro tu tajemnost psího zaštěknutí,
venkova na pokraji města.
Ještě dlouho mezi domy

táhne se za mnou
dlouhý zelenavý pás páry,
závoje vaší bohyně,
Paní králíčků a svítání

Jak vidno, poetického potenciálu zahradničení si naši přední literáti všímali už dávno a je jen škoda, že se nenašlo více vnímavých jedinců, kteří by jej byli dále zachycovali. S klíčem pro pochopení podstaty poezie zahrádek přišel v 60. letech Bohumil Hrabal. „Pábiteli nazýval osobité

vypravěče zvláštním způsobem milující život, kteří se navenek zdají obhroublí; v jejich vyprávění (která Hrabal nazýval pábení) jsou prvky poetismu i surrealismu; sám Hrabal byl svého druhu pábitel,“ píše se docela trefně na české Wikipedii. Je jasné, že takový zahrádkář-pábitel se snadno může stát původcem situací, jež pod jeho rukama dostávají poetický nádech. A dle mého zdaleka nemusí jít jen o slovní vyjádření, jež je až špičkou ledovce v jeho počínání. Zahrádkaření je tedy v mnoha případech, domnívám se, možné vnímat jako insitní umění. Zahrádkářská kolonie promlouvá každý den tisícem nepsaných veršů a útočí na naše smysly. Krom toho, každý zahrádkář má svůj styl; někdo se specializuje více na květiny, jiný

S trendem samozásobitelství přichází dnes do uzavřeného světa zahrádek mladí lidé, pro které má pěstování zeleniny a ovoce také jistý aktivistický potenciál. Potkávají se zde se starší generací, která je pro mnohé z nich nositelem normalizační banality a odevzdanosti, vůči čemuž se chtějí vymezit. Musí se spolu naučit vyjít, odbourávat vzájemnou nedůvěru a na obou stranách panující předsudky. Co jim v tom hodně pomáhá, je podmanivá magie, jež obchází kolonií. I ti nejzarytější aktivisté nakonec – dřív nebo později – pábí, zahrádka jim nedá šanci dělat to jinak. Teď, když je zahrádkaření očištěno od neoprávněné špatné pověsti, jež se urodila s radikálním schematismem liberální éry, je možné očeká-

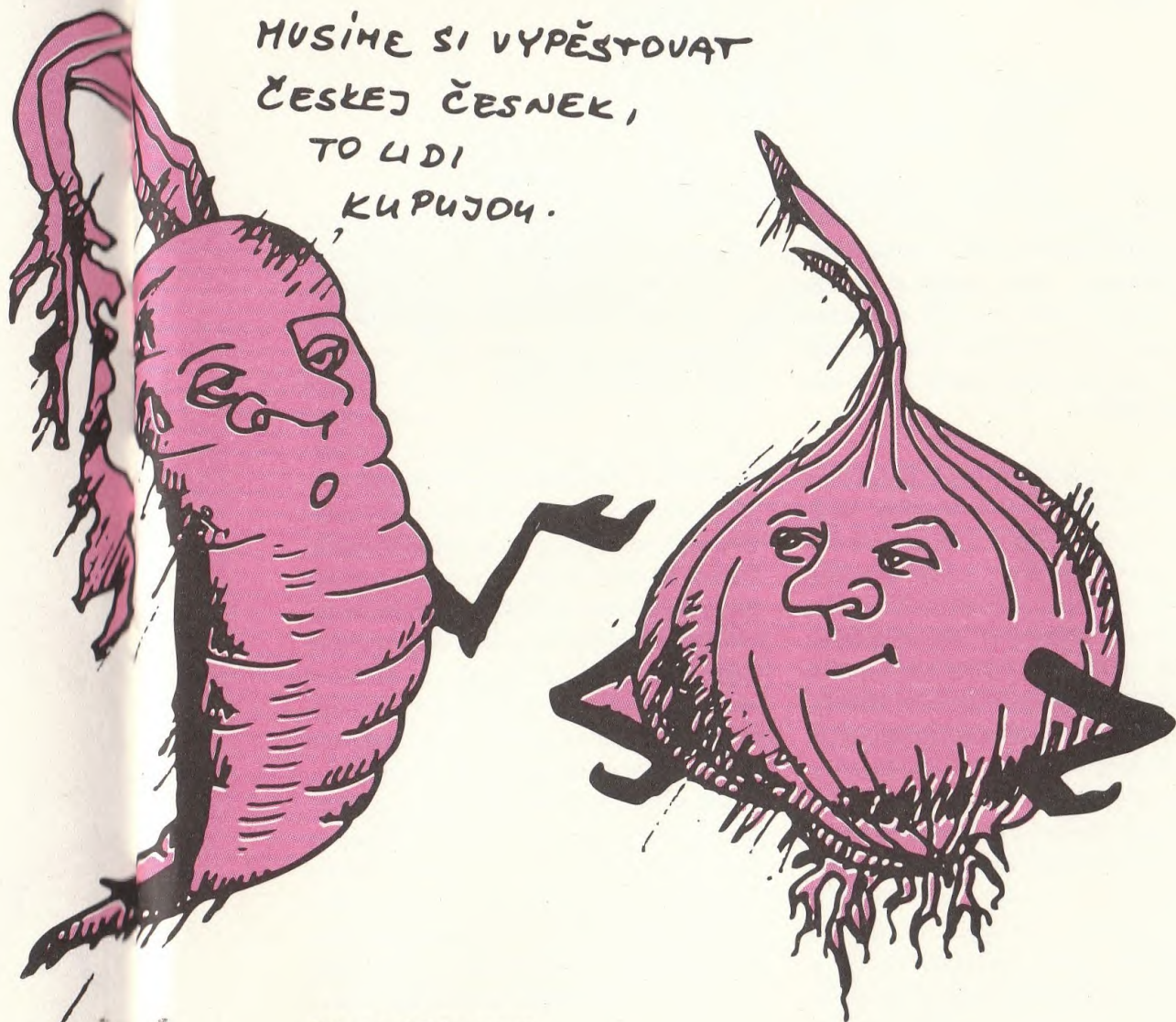
Insitní umění znamená amatérské umění

Kdyby mrkev pěstoval studovaný inženýr zahrádkář nebo Mičurin, měla by možná tvar kužele. Díky bohu za klasické patvary!

zase na kořenovou zeleninu (a jeho zahrádka tak připomíná spíš pole), někdo se obklopuje sádrovým kýčem, jiný zastává důsledný strohý funkcionalismus, někdo od všeho trochu. Zkrátka každý pes jiná ves a tak to má v zahrádkářské kolonii být. Přijmeme-li pohled na zahrádkaření jako na pábitelskou poezii, pak mozaiku jednotlivých zahrádek, těchto malých světů poskládaných vedle sebe, můžeme místy číst jako básnickou sbírku.

vat, že příliv nových, mladých zájemců o toto hobby přinese i spoustu pábitelské poezie. A od insitní poezie zahrádkářské ke skutečné poezii knižní není zas tak daleko, jak by se mohlo zdát. Pro tebe, milí čtenáři magazínu Lógr, který se do listů knižní kultury noříš očima a rukama podobně jako zahrádkář do svého rybníku, je to dobrá zpráva. Možná, že už tam někde mezi cibulkami a mrkvičkami rostou i nějakí noví Hrabalové.

MUSÍME SI VYPĚSTOVAT
ČESKEJ ČESNEK,
TO LIDI
KUPUJOU.

Zeleninové fórky. Jarush